

ESCOLA ESTIU GREPPS 2022
Cibernètica, tecnologia i humanisme en la cruïlla pedagògica
Dies 5, 6 i 7 de juliol de 2022

Justificació

La cibernètica ha estat una de les vies mitjançant les quals la tecnocràcia (eficiència, optimització, processament de dades...) i la tecnologia (Internet, Intel·ligència Artificial, Realitat Virtual, robòtica...) s'han introduït com a dos actors fonamentals en l'anàlisi dels processos educatius. Com sosté Sanvisens a l'apèndix del llibre de "La Cibernètica" de G.-T. Guilbaud (1956, p. 166) "la cibernètica, que és una preocupació de síntesi, és també, i en part per això mateix, una preocupació humanística". Si bé la tradició cibernètica pot vincular-se clarament amb la cultura humanista, la deriva econòmica basada en resultats quantificables l'està allunyant d'aquesta tradició. Agafant aquest eix com a punt de partida s'analitzaran dos discursos que operen simultàniament, com són el transhumanista i neoliberal-filantrop, encara que afectin l'educació de manera asíncrona (el primer ho farà a mitjà i llarg termini i el segon, com a mínim, en el present i futur més immediat) i es discutiran les repercussions que aquests estan tenint sobre l'univers pedagògic. Per una banda, l'aposta transhumanista consisteix en la superació de l'ésser humà mitjançant la integració de diferents elements, com ara els cibernètics o els biotecnològics, que siguin capaços de donar llum i forma a una nova vida. Amb les seves respectives promeses de perfeccionament, aquest moviment es comença a perfilar com a una eina més eficaç que la pedagògica per a conduir i educar a l'ésser en un futur pròxim. Cal determinar, per tant, qüestions tan rellevants com ara fins a quin punt l'aposta transhumanista representa una amenaça en contra de la tradició i axiologia humanista o quins elements configuraran l'educació en una realitat transhumana.

Per altra banda, observem com l'última crisi capitalista (Covid-19) ha accentuat l'expansió de tres dinàmiques noves de governar l'educació per a reprogramar per dins les escoles. El primer és el que definim com a "xarxes polítiques de governança digital". Amb això ens referim a les xarxes d'actors polítics humans (corporacions tecnològiques, entitats bancàries, organismes internacionals, think-tanks, fundacions filantròpiques, lobbies, emprenedors, startups, edu-business...) i actors polítics no humans (software, apps, plataformes digitals, i una infinitat d'eines tecnològiques basades en el Big Data, la Intel·ligència Artificial, la realitat virtual, el metavers...) que s'unifiquen i operen conjuntament per configurar, decidir i posar en marxa les polítiques educatives que estan transformant per dins les escoles. El segon mode de governança no té a veure amb les estructures, sinó amb les noves formes de governança de les ments. Amb la pandèmia ja no és l'emprenedoria o el subjecte empresari de si mateix el que desenvolupa els processos de governamentalitat neoliberal, tal com havia succeït durant les darreres dècades, si no, ara el capital requereix crear subjectivitats neoliberals digitalitzades, on la resiliència esdevé com a noció hegemònica que s'endinsa a les ments d'estudiants i docents com a governamentalitat neoliberal més

avançada. I, finalment, la tercera manera de governar l'educació que s'expandeix globalment és la dels imaginaris sociotècnics del futur. Amb això darrer, volem manifestar que ara l'educació és governada a través de narratives que intenten projectar el futur dels sistemes educatius a llarg termini, on els canvis del present tenen a veure amb ideals de dirigir el futur imaginat a través de canvis que són tant socials com a tècnics, per exemple, la idea de projectar la societat cap a la Intel·ligència Artificial i la tècnica de basar els processos educatius a una adaptació de l'economia digital.

PROGRAMA

Dimarts, 5 de juliol

10h-11,15h.

Ferran Sánchez Margalef (Universitat de Barcelona)

Ètica i pedagogia en l'era del transhumanisme

11,30-13.30h.

Ekaitz Cancela (Universitat Oberta de Catalunya) y Geo Saura (Universitat de Barcelona)

Des del materialisme històric de la maquinària-capitalista cap als imaginaris sociotècnics de Silicon Valley en educació i més enllà...

Dimecres, 6 de juliol

11 h.-13,30 h.

José Luis Rodríguez Illera (Universitat de Barcelona)

Marcos de pensamiento: las relaciones entre tecnología y educación

Dijous, 7 de juliol

11 h.-13,30 h.

Francesc Morató (Universitat de València)

La pedagogia segrestada

Inscripcions:

<http://www.ub.edu/gidp-matice/faces/formatice?curs=53093>

Lloc: Aula-Seminari Alexandre Sanvisens – Departament de Teoria i Història de l'Educació – Universitat de Barcelona – Campus Mundet – Edifici Llevant, tercera planta.